

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Det onde øye. — Wergeland—Montz: Et vennskap av dr. J. J. Duin. — I kikkerten. — Våre medarbeidere. — Kristus vår kraft av Pater Leo van Eekeren. O.F.M. — Tanker om våren. — O.K.Y. og våre fanger. — Bokanmeldelse. — og derute.

DET ONDE ØYE

«Er ditt øye ondt fordi jeg er god?» sier Vår Herre og Mester til den misfornøyde og misunnelige arbeideren i vingården. Han hadde gjort godt arbeid, denne mannen, fra de tidlige morgentimene gjennom den varme middagstiden til i kveldingen, da han skulle ha oppgjør for dagen. Han hadde vært fornøyd da han satte bort sin redskap, tørret svetten av pannen og gikk til arbeidsherren for å få lønnen sin, fornøyd med den innsatsen han hadde gjort, fornøyd med den gode lønnen som var lovet ham. Men så var det øyet hans ble ondt. Der var en annen, et medmenneske, som hadde arbeidet mindre, og som allikevel fikk den samme rikelige lønn. Han hadde regnet med en førsteplass, en lederstilling, — hadde ventet særbehandling og ekstra anerkjennelse, og nå ble han stilt likt med alle de andre. Ukjærligheten og hovmotet gjorde det mørkt i sinnet hans, og fra øynene hans lyste det den gode arbeidsherren i møte en avgrunn av misunnelse.

«Det onde øye» er ellers et begrep fra religionsforskningen og knytter seg til den primitive magi. Både i middelalderen og hos primitive folk i moderne tid lever denne oppfatningen i folketroen, at en kan «sette ondt øye» på folk: ved kontakt med Satan og de onde makter kan en ved å stirre på et menneske og riktig inderlig ønske det ondt, virkelig skade eller drepe det.

Moderne og opplyste mennesker er kanskje litt for snare til å trekke medlidende på skuldrene av denne oppfatningen. Som så mange av folkefornuftens oppfinnelser rammer den en dyp, menneskelig sannhet som er like levende idag. Kjent og skjult ferdes det iblant oss, dette øyet som dreper og legger øde omkring oss, lammer aktiviteten og gjør en makteløs, øyet som er uttrykk for misunnelsen mellom menneskene.

Blant mennesker med noenlunde etisk nivå blir misunnelsen stemplet som den avskyelige og hellige

synd den er, mot Gud eller mot «menneskenes felles beste» — alt ettersom en har tro til. Men dermed er det så men ikke gjort å utrydde den, ja ikke en gang dens rent ytre uttrykk. Den trer bare ikke åpent og skamløst fram, den forkler seg i bedrageriske og yndige kostymer. Den er full av falsk og forloren menneskekjærlig «bekymring» for denne eller hin, som «burde spare sine krefter og ikke sitte i alle de styrene», eller «heller fullføre sin utdanning enn å ofre seg for denslags offentlig arbeid». Den kjenner ikke personlige antipatier, — bevares, der er bare saklig uenighet i det arbeid som alle elsker og er trofaste mot, og i denne store sekk «til sakens beste» putter man så nærmest alt mellom himmel og jord, fra regulært undergravningsarbeide og hviskepropaganda til giftig, negativ kritikk og anonyme brever.

Ingen må påstå at dette ikke er «det onde øye» ekte og uforfalsket. Alle momenter er tilstede: mørkets makter er — bevisst eller ubevisst — det opprinnelige opphav til en slik trafikk, misunnelsens giftige blick lar seg også kjenne, og endelig er effekten helt umiskjennelig: det dreper. Mange steder hvor mennesker reiser seg opp eller setter seg ned med en ærlig og god vilje til å gjøre noe for «saken» — hvilken den nå enn er — kommer dette ukjærlige blikket, de giftige ordene, det spottende fliret, den fariseiske forargelsen, de «saklige» advarslene og innvendingene og dreper det hele kaldt og kynisk, lammer virksomme hender og arbeidende hjerner og får det hele til å renne ut i sanden. «Jeg kan ikke samarbeide med ham,» «han har ingen forståelse for mine spesielle muligheter», «han er bare et kaldt forstandsmenneske uten virkelig glød for det det dypest gjelder,» «hvorfor skal hun sitte i ledelsen mer enn jeg?», «jeg finner det avskyelig at et så helt ferskt medlem gjør seg så viktig». — Overalt jeg, jeg, meg, mitt, min.

Wergeland

Montz

Et vennskap

Av Dr. J. J. Duin.

Dikteren Henrik Wergeland døde den 12. juli 1845. Sykdom og motgang formørket hans siste leveår. Nettopp fra disse siste årene skriver seg hans vennskap med «den katolske Præsten Montz som han da også ønsket blant de få som skulle følge ham til jorden. Det var pastor Montz som påske 1843 (16. april) hadde opprettet den første katolske menighet⁽¹⁾ etter at Carl Johan den 6. mars s. å. ved kongelig resolusjon hadde satt de gamle lover ut av kraft. Så vidt oss bekjent har hittil ingen beskjeftiget seg med vennskapet Wergeland—Montz, og det vi her bringer, er samlet fra dikterens egne breve⁽²⁾ og fra pastor Montz' privatkorrespondanse⁽³⁾ med hans kirkelige foresatte, den apostoliske Vicarius for Sverige og Norge, mgr. Studach i Stockholm. Som form velger vi den muligens tørre, men objektive, kronologiske gjengivelse av begivenhetene og tekstene.⁽⁴⁾ Sitatene fra brevene lar som oftest ingen tvil om det er Wergeland eller Montz som skriver; hvor det kunne være en tvetydighet, tilføyes det en (W.) eller (M.) til teksten. —

1843.

15. januar: «Førrige uke var jeg til aftens hos dikteren Wergeland.»⁽⁵⁾
4. mars: Tjenstlig skrivelse fra Wergeland til «den katolske Præsten Montz» i tilslutning til kopien av en *Pro Memoria* om fattigunderstøttelse til alle uansett religion: «Saaledes som ompaaskrevet at være overenstemmende med en i Rigsarkivet opbevarede Kancelliskrivelse af 5te Mars 1803, samt, at der paa denne finnes af daværende Stiftamtmand i Agershuus Stift, Grev Moltke, anmerket, at den under 17de Marts s. A. er bleven Magistrat, Byfoged og Prosten (i Christiania) samt Fogden (i Agers og Folloug) kommuniseret, bevidner Rigsarkivet 4de Marts 1843 (s) Henr. Wergeland. Bureauchef.»⁽⁶⁾

Der er bare én ting som nytter med disse mennesker: vekke deres selvkritiske bevissthet, avdekke de sanne motiver for deres dristige og uønskede bedømmelse av medmenneskers hjerter og nyrer, konfrontere dem med resultatene av deres livsfiendtlige virksomhet, få dem til å stirre inn i sitt eget drepende øye og gyse. Først da kan det gro og vokse noe omkring oss, det er så sant som Bjørnson har sagt det, at

«alt som lever er underlagt
kjærlighetens gjenskapermakt
bliver den bare prøvet.»

16. april (første påskedag): «Wergeland er en av mine beste venner. Vi er meget ofte sammen. Siste søndag spiste jeg middag hos ham, likeledes idag, og han har allerede innbudt mig igjen til imorgen.»
20. april: (1. Påskedag preket p. Montz på fransk, påske- mandag på tysk.) «Førstkommende søndag skal jeg forsøke meg på min første norske preken. Wergeland er min »korrekturleser«.»
26. juni: «Førstkommende søndag efter gudstjenesten reiser jeg for et par dager til prost Wergeland i Eidsvold, sammen med hans sønn.»
8. juli: Eidsvold-turen allerede slutt.
10. juli: «Jeg har tilbrakt siste uken hos prost Wergeland på Eidsvold. Jeg har hatt meget godt av den turen. Jeg hadde det meget hyggelig.» (M.)
14. juli: «Til P. L. Møller..... Jeg har kun været en Tour i Eidsvold sammen med Præsten for vor nye katolske Menighed, Montz.» (W.)
31. juli: «Igaar indviedes den katolske Menighed og Capel under høitidelig Gudstjeneste til Sanct Olaf, Norges Skytshelgen. — I sine 'Stålningar och Förhållande' fører den berygtede Crusenstolpe, der forstaar at suge Ondt af Alt, Anke over, at Vedkommende ikke have indviet den svensk-katolske Kirke til en national Helgen, f. Ex. til Sanct Erik eller Sancte Birgitta, men i dets sted til en, Svenskerne uvedkommende, Helgen, St. Eugenia, som med forgyldte Bogstaver stod at læse over Porten, indtil Kalken, hvorpaa Navnet var malet, faldt ned. Er det noe i denne Anke, see vi Nordmænd da, at Hr. Pastor Montz, med Hensyn til vor Nationalfølelse, har havt en bedre Takt.» (W. i «Lillehammer Tilskuer» for 8. aug. 1843.)
3. aug.: «Den smukke Bøn, hvormed Pastor Montz slut-

1) Jvf. vår artikkel: *De som begynte gjerningen: Studach—Montz*. St. Olav 1943, s. 60 ff.

2) De hittil kjente brev er publisert i Henrik Wergeland: *Samlede skrifter* (utgave Jæger—Seip), Oslo 1918—1940; fra denne utgave henter vi også de få andre Wergeland-sitater. — Her kan vi tilføye tre brev fra Wergeland til Studach, funnet i Det apostoliske Vikariats arkiv i Stockholm.

3) Montz' privatkorrespondanse er ikke publisert; brevene finnes i Det apostoliske Vikariats arkiv i Stockholm og ble velvilligst kopiert for oss av cand. theol. G. Parthe.

4) Her bygger vi videre på den kronologiske bibliografien i Jæger—Seips utgave, bind VI, 2, s. 90—274.

5) Sitatene fra Montz breve gis i oversettelse. Mgr. Studach var fra Altstätten i Sveits og Montz var fra Renderath ved Aachen; intet under at de seg imellom korresponderte på tysk.

6) Originalen i Det apostoliske Vikariats arkiv i Oslo.

tet sin Prædiken avvigte Søndag, da han indviede den katholske Menighed til Norges Skytshelgen St. Olaf, lød, efter Optegnelse, Nedskriveren har seet,⁽⁷⁾ saaledes: «Dig, forherligede Sanct Olaf, er da nu denne Menighed indviet og helliget. Før Du den lige fjernet fra Overtroens dunkle Taagedale som fra Vantroens snedækte Klippetinde, til Troens og Dydens Solbeskinne-Ste, til Sandhedens og Kjærlighedens hellige Tempel! Hold din Haand beskyttende over den ædle Hærskers Hoved, som holder dit Scepter i sine Hænder! Velsignende svæve din Aand over det elskede Land, du har bedugget med dit Blod, paa det at Sandhed og Retfærdighed, Fred og Kjærlighed, Ordning og Trofasthed fra Thronen til Hytten der maa herske og dit hellige Navn maa vorde priset og erindret til alle Tider. Amen!» — (W. i «Lillehammer Tilskuer» for 15. aug.).

11. aug.: «At 'Leipziger Zeitung' har angrepet meg, har De sannsynligvis allerede fått vite. I den anledning har Wergeland allerede sendt vedlagte artikkel⁽⁸⁾ til korrespondenten i Hamburg; den vilde forresten gjøre seg godt i 'Augsburger Zeitung' også. — Wergeland har planer om å utgi sin 'Norges Konstitutions Historie' bearbejdet og oversatt til tysk. Derfor ba han meg å spørre Dem om De ikke under Deres opphold i Tyskland vilde ha den godhet å tale om saken med ett eller annet forlag. Han hadde helst sett den Cottasche Buchhandlung.

Igår kveld var jeg i et stort selskap. Daa utbrakte der en skål for meg, fordi jeg hadde tatt initiativet til en friere drøftelse av de kirkelig-politiske forhold her i landet. Derefter utbrakte Wergeland en annen skål på meg, fordi den norske nasjonalfølelse ved valget av St. Olav til vernehelgen for kapellet og ved Olsokfeiringen var blitt fordelaktig beriket, og han ga uttrykk for ønsket om at mine geistlige foresatte aldri skulde ta meg bort fra deres midte.»

24. aug.: Montz gjengir i sitt brev en leder fra «Lillehammer Tilskuer» (som Wergeland var Christiania-korrespondent for) hvor «Leipziger Zeitung» omtales. Artiklene fra den norske korrespondenten for sistnevnte blad karakteriseres som dobbeltgjengere til «Den Constitutionelle.»⁽⁹⁾
17. sept.: «Wergeland har gledet seg meget og hans far ikke mindre over at De har funnet en forlegger for hans grunnlovshistorie. De nødvendige opplysninger sender han snarest.»
2. okt.: «Vedlagt et brev fra H. Wergeland til C. Kollmann i Augsburg samt kontrakten angående forlaget av hans

grunnlovshistorie. Det første arket har jeg efter hans ønske bokstavelig oversatt, men vær så snild å se en gang gjennom oversettelsen, fordi jeg allerede i noen dager igjen går med mine store smerter..... og det er av den grunn jeg har fått påbud om å ride meget. Wergeland har straks stillet sin ridehest til min frie disposisjon. Han er en av disse karakterer som helt ofrer seg for en venn, men også lidenskapelig forfølger sine fiender. Jeg har allerede flere ganger benyttet meg av hans tilbud..... I den henseende har jeg ingen ting å frykte fra publikums side, for man er her ikke så sneversynt som i Sverige.»

3. nov.: «Som uttrykk for sin høyaktelse ville Wergeland gjerne tilsende Dem enkelte av sine dikt. Men siden jeg fremdeles ikke har mottatt dem, må jeg vel vente til neste post med å sende dem.»
5. des.: «Høiærværdige Herr Vicarius! — Min Ven Pastor Montz siger mig, at De inden Omraadet af Deres udbrede Kundskaber ogsaa besidder tilstrekkeligt Kjendskab til det Norske, og det ad den rette Vei: gjennem det Oldnordiske. Der er godt af en Sanct Olafs Mand. Maaskee har De ogsaa en Plads for vor Litteratur i Deres Reol, og der en Aabning for vedlagte poetiske Skud deraf, som skulde forberede min Hilsen Ansigt til Ansigt, naar De besøger Deres lille Menighed her. Jeg føler at det vil glæde Dem at gjøre det. Det er skaffet endeel Mennesker religiøs Opbyggelse, som ellers stedse have baaret et godt Navn i sædelige og borgerlige Henseender her, og af vort, i den Retning ikke meget progressive, Statssamfund er der gjort et Skridt fremad ved de skete Indrømmelser, som kan føre andre med sig. De vil ogsaa om De udstrækker Deres Besøg til Landets Indre, i meget og mangt gjense Deres Fædreneland. Landsmænd af Dem have bekræftet mig dette.
- Modtag min Lykønskning i Anledning af Deres Medbroders heldige Virksomhed her, min foreløbige hilsen, min forbindtligste Tak for Deres velvillige Umag med Kommisionen til Augsburg-Boghandleren, og Bevidnelsen om den Høiagtelse, hvormed jeg har den Ære at tegne Deres Høiærværdigheds ærbødigste (s) Henr. Wergeland.»⁽¹⁰⁾

Ca. 11. des.: «Hoslagt⁽¹¹⁾ finner De noen av H. Wergelands dikteriske produkter. Han gleder seg allerede til Deres besøk neste vår, og sender Dem disse piecer for allerede på forhånd å gjøre Deres bekjentskap og uttrykke Dem sin aktelse. De møter i ham et helt herlig menneske som kun er hjerte og lidenskap. Rolig overlegg kjenner han ikke.....

Kapellet blir ivrig besøkt og man oppfører seg meget pent der. Wergeland sier at man med glede går dit, fordi man påstår der å få høre de mest fornuftige prekener i hele byen. Jeg sier Dem dette ikke for å rose

⁷⁾ Jvf. Wergelands korrekturlesning ovenfor, 20. april.

⁸⁾ Det er en lengere artikkel på tysk, undertegnet: *Eine Stimme aus Norwegen*. Både Montz' og Wergelands navn nevnes (i 3. person), og forfatteren går skarpt i rette med *Den Constitutionelle*. Artikkelene oppføres ikke i Jæger--Seips kronologiske bibliografi, og synes derfor å være hittil ukjent.

⁹⁾ Denne lederen fra *Lillehammer Tilskuer* oppføres ikke i Jæger-Seips Wergelands-bibliografi; men tatt i betraktning at Wergeland var Christiania-korrespondent for nevnte blad, og dessuten den skarpe tone mot *Den Constitutionelle* og det Montz skriver under 11. august, ligger formodningen om at Wergeland har skrevet lederen, temmelig nær. (Vi har hittil ikke kunnet identifisere lederen i L. T. siden eksemplaret for tiden er evakuert fra Universitetsbiblioteket.)

¹⁰⁾ Brevet var hittil helt ukjent og blir da heller ikke oppført i Jæger--Seips kronologiske bibliografi. Originalen finnes i Det apostoliske Vikariats arkiv i Stockholm. — M. h. t. Studachs kjennskap til old-nordisk kan nevnes hans *Sämunds Edda des Weisen oder die ältesten nor-ränischen Lieder*, Nürnberg 1828; se forøvrig R. Wehner: *Sta. Eugeniakyrka*, Stockholm 1937, s. 13 f.

¹¹⁾ Dette brev mangler dato, men den bestemmes omtrentlig ved at Wergelands brev d. d. 5. des. er vedlagt og Montz' neste brev til Studach er datert 18. des.

meg selv, noe som vilde være nokså malplasert siden De vet hvordan mine prekenes er. Jeg sier det kun for å glede Dem.

Vedlagte brev til Due⁽¹²⁾ er fra Wergeland.»

18. des.: «Wergeland har ikke fått svar enda fra Kollmann.»

1844.

21. jan.: «Glem ikke H. Wergeland. Han er meget ømfintlig.»

16. febr.: «H. Wergeland har mottatt Deres brev og er meget inntatt i Dem. Også hans far, prosten, som tilfeldig var i byen, har et godt øye på Dem. Vi er allerede innbudt på landet på to steder til sommeren, for å tilbringe der noen dager.»

29. febr.: «Wergeland har allerede, eftersom han sa meg, sagt sin mening om dette (d. e. manglende samvittighetsfrihet i Sverige) i et av provinsbladene.⁽¹³⁾ Daae rister på hode og undredes over hva da den paragrafen i den svenske grunnlov skulde bety som jo garanterer samvittighetsfriheten. Kort, jeg har ingen truffet ennu som ikke bestemt uttalte seg mot den dommen (d. e. mot en maler Nilsson som av konfessionelle grunner måtte forlate Sverige). Wergeland synes maleren skulde komme hit.»

24. mars: «Av H. Wergeland har jeg fått i oppdrag å sende Dem de hoslagte diktene for samtidig å be Dem om noe. Man har nemlig planer her om å utgi et kobberstikk eller litografi som forestiller kongens død.⁽¹⁴⁾ Tanken er av Wergeland, men han vet ikke hvem som var tilstede ved den scenen og hvordan kongens soveværelse omtrent ser ut. Han har derfor bedt meg å be Dem om De ikke kunne sende ham noen opplysninger m. h. t. begge punkter, og det så snart som mulig.

Lægen vil at jeg minst hver dag skal ride en time. Fra tid til annen bruker jeg hesten til H. Wergeland.»

1. april: «I det katolske Kapel, hvis Altar ligesom Præsten og Kordregene var sort dekorert, holdtes i Løverdags en høitidelig Sjælemesse,⁽¹⁵⁾ der bestod i en gribende Tale av Pastor Montz samt i en særdeles smuk Messe, komponert af Hr. Reissiger og udført af endeel af Theatrets kvindelige og mandlige Personale til Orchester.» (W. i «Lillehammer Tilskuere» for 5. april 1844.)

4. april: «Høiarverdige Herr Vicarius! — De modtage min forbindtligste Tak for Deres venlige Beredvillighed til at meddele mig de gjennem min Ven Montz forønskede Oplysninger betræffende det Lokale og Momentane ved den gribende Scene, da den afmægtige Konge

samler al sin Kraft for at hviske sin Søns Navn! (Hvilke ganske andre Scener ved et Nabohof!) Men da Maleren ikke lenger vil understøtte min Idee med at see dette Optrin udgivet i Lithografi ved Siden af et Minde-digt over sal. Kongen — og ingen anden Maler, end vor eneste Historiemaler, nemlig Tidemand, kunde være at tænke paa — saa vil det være overflødig, videre at ubeleilige Deres Høiarverdighed, hvorfor jeg iler med disse Linjer. Vedlagte⁽¹⁶⁾ vil De i de sidste Stanser finde min Skildring af hint Optrin, om hvilket alene Avisefterretningen har været nok til at gjøre et Indtryk paa Folket, det simple Folk, som gjør dets Føl-somhed Ære.

Sal. Kongen var min Velgjører. Han har støttet mig imod Fiender, hvis Magt jeg ikke skulde kunne have staaet mig imod. Kan jeg gjøre noget til at fæste(re) Hans Minde og Hans Æt i Folkets Kjærlighed, er det en Gjeld, jeg ikke kan betale nok af paa. Udføres ikke Ideen fra Malerens Side — og det er især af en, ikke ugrundet, Frygt forat see sit Arbeide fordærvet under Lithograferingen, vil jeg udgive en 'Carl Johans Mindekrands' til Bedste for det Legat til Hans Minde, hvorpaa jeg hører Byens Formænd tænke, samt vil der maaskee blive Leilighed til som Kantate at give vedlagte Poesi ved den Kirkehøitidelighed, Komponisten af Messen i det katolske Kapel er opfordret til at see istandbragt. Lige Bifald med denne vandt ellers ogsaa Prædikenen, hvormed isandhed ingen af vore egne Parentationer kunde maale sig.

Montz har viist mig den Fortrolighed ogsaa at underrette mig om, at mine Par mindre Mindekvad over Kongen har vundet Deres Bifald. Det ikke blot smig- rer, men opmuntrer Deres med Høiagtelse ærbødigste (s) Henr. Wergeland.»⁽¹⁷⁾

4. april (skjærtorsdag): «Wergeland har skrevet Dem gjennem statsminister Due. For det tilfelle det blir kalt norske geistlige til kongens begravelse, spør han meg om ikke De kunne sørge for at hans far, prost Wergeland fra Eidsvold, var iblant dem. Han har ny- lig mistet sin hustru og en reise vilde gjøre ham me- get godt.»

6. april (?): «Herr Maler Tidemand! — Noget, der vil eller kan komme til at interessere Dem, er i dette Moment kommet i min Hænder gjennem Montz, som i dette Øieblik er her. — Jeg er hindret derved at komme til Dem, men er det Dem muligt, saa gaa herover til Deres H. W.»⁽¹⁸⁾

7. april: «Siden jeg har erholdt den Skizze, Deres Høiarverdighed har havt den særdeles Godhed, saa ufor- trøden at skaffe mig, og siden den Gruppering af Per- sonerne, som virkelig har fundet sted, er saa smuk,

¹²⁾ Norsk statsminister i Stockholm 1841—58. — For å forstå at slikt et brev kunne sendes til Studach, bør man huske at Studach samtidig var hoffprest (aumônier) for den katolske kronprinsesse og senere dronning Josephine. — Brevet til Due oppføres ikke i Jæger—Seips kronol. bibliografi.

¹³⁾ Hvilken artikkel og hvilken avis Montz her hentyder til, kan vi ikke avgjøre; muligens en ikke signert artikkel i *Lillehammer Tilskuere*; Wergelands Christiania-kronikk i nevnte blad inneholder i hvert fall intet av den slags i tiden august 1843 til februar 1844.

¹⁴⁾ Carl Johan, konge av Sverige og Norge, døde 8. mars 1844.

¹⁵⁾ I anledning kongens død.

¹⁶⁾ Kantaten *Carl Johans Død*. Denne kantaten finnes ennå blant Studachs papirer, håndskrevet og undertegnet av Wergeland; som tittel setter han: *Kong Carl Johans Død*. Kantaten ble publisert i *Morgenbladet* den 7. april (jvf. Jæger—Seips kronol. bibliografi), men her ser vi at dikteren allerede sender den til Stockholm med sitt brev d. d. 4. april.

¹⁷⁾ Brevets innhold var hittil ukjent. Originalen finnes i Det apostoliske Vikariats arkiv i Stockholm.

¹⁸⁾ Jæger—Seip daterer brevet *våren 1844?* Vi setter det i forbindelse med skissen W. omtaler i sitt brev d. d. 7. april.

saa en Maler vilde kunne udkaste den, opgiver jeg ikke Ideen, at faae Scenen udført af en Kunstner. Vi have lykkeligviis en Maler her foruden Tidemand, nemlig en Hr. Gørbitz, som vil kunne tegne den, og med ham har jeg aabnet Underhandlinger, da den Første fremdeles undslog sig. Min Skrivelse til Dem, Høistærede, vilde saaledes ikke være afgaaet, om jeg havde været før vidende om at De allerede havde sendt Skizzen hid. Min forbindtligste Tak for denne Godhed ligesom ogsaa for Deres Artighed at vilde yde mig hvad øvrige Oplysninger, der maatte ansees nødvendige.

En Tegning lader sig nu vel ret tilfredsstillende udføre efter hvad der allerede haves; men maaske dog Kunstneren kunde endnu fremdeles ønske Oplysning om endeel Punkter f. Ex. om Belysningen var Dagslys eller kunstig fra en Lampe, med nedrullede Gardiner, samt fra hvad side Lyset faldt (...?)⁽¹⁹⁾ Nogen Frihed kan han dog i dette Punkt tillade sig. Men maa jeg endnu opføre endeel Spørgsmaal sli (?) som det falder mig ind, at Tegneren maaske kan gjøre mig dem:

Var Kongens Hoved bedækket? og da hvormed? De to ældste Prinser ere (...?), men da Skizzen ikke betegner de to yngste saa tydeligt, burde det nok være værd at vide noget nærmere om deres (...?) Er Prinsesse Eugenie fuldt saa høj som hendes Moder? Disse Damers Kostum (?) Enkedronningens? Navnlig er ikke hendes Hovedpynt (...?) ret tydelig. Var der nogen iøinefaldende Dekoration paa Sengen? En (?) Krone? Omhængets Form? Af hvad Tøi?

Men isandhed jeg bliver undselig over de Uleiligheder, jeg overdynger Deres Høiærværdighed med. Derfor Stop med flere Spørgsmaal! Slotsintendant Linstow har raadet mig at vælge den..... (de siste 10 linjer er dessverre for størsteparten uleselige)..... Høiagtelse, hvormed jeg er Deres Høiærværdigheds ærbødigst forbunden (s) Henr. Wergeland.»⁽²⁰⁾

15. april: Studach meddeler Wergeland at han har modtatt brevene d. d. 4. og 7. april, og gir ham da de ønskede opplysninger om omstendighetene ved kongens død.⁽²¹⁾

30. juni: «Det er især bøndene som føler seg meget oppbygget i vårt kapell, eftersom Wergeland har forsikret meg.»

15. juli: «Wergeland som har gitt meg oppdrag å sende Dem hoslagte dikte, er farlig syk; men som De vet, kun legemlig. Lægene har forbudt ham all besøk. Alle har han gitt avkall på, bare for meg gjorde han eftertrykkelig unntagelse. Det viser Dem vårt gjensidige forhold. Han er en gjennomgod sjel. Hans far, prosten, skrev meg for noen dager siden og innbød meg at være en stund hos ham på landet. En lignende innbydelse har jeg fått fra direktøren ved gymnasiet i Skien.»

9. aug.: «Jeg har fått flere brosjyrer til Dem av Wergeland. Jeg sender dem ved en snarlig anledning. Han er fremdeles syk.»

¹⁹⁾ Brevet er dessverre flere steder nå helt uleselig p. g. a. en stor blekk-kladd med flere mindre som — antagelig etter mottagelsen — er flytt ut over teksten.

²⁰⁾ Også dette brevets innhold var hittil ukjent. Originalt oppbevares i nevnte arkiv i Stockholm.

²¹⁾ Brevet er skrevet på svensk, og oppbevares på Universitetsbiblioteket i Oslo: ms. U. B. 584 fol. G. 42.

1. sept.: «Wergeland avtar stadig mer og tar han seg ikke meget sammen, da er døden snart uunngåelig. Det vilde være et stort tap for meg. For til tross for alle sine svakheter og feil er han et i bunnen godt menneske og jeg setter ham personlig meget høyt.»

22. nov.: «Wergeland er meget dårlig og De vil neppe treffe ham i live hvis De ikke kommer snarest.»

1845.

31. jan.: «Kjæreste Fader!..... Men kjærest af Alt er mig hosfølgende Brev fra en Vægter, som jeg har hjulpet i mange Aar. Udplyndret af en Lensmand Juel kom han med en stor Børneflokk herind fra Hallingdalen, og kom til mig. Jeg fik ham da i et Aars Tid eller to som Huusmand hos G. Henriksen, og da Pladsen droges ind, fik jeg ham til Vægter og et af Børnene paa Eugeniastiftelsen. Jeg fik ham og ansat ved det katolske Kapel, hvor han møder frem i Mondur. Det er en sand from Mand. Honoraret for Lodsens⁽²²⁾ er 50 Spd. med Pant i Oplaget. Montz har ikke faaet Pakken til Egger afsted, da Benoit ikke reiste. Jeg sender 'Mskt'⁽²³⁾ til Bibl. royale,⁽²⁴⁾ men vil forsøge at faae det gjennom Consulen.⁽²⁵⁾ Det er passende, da vaart Universitet har mange Gaver fra den franske Regjering; og enhver Nordmand bør derfor føle Taknemlighed.»

februar(?): Montz skriver en kort biografi på fransk om Wergeland.⁽²⁶⁾

11. febr.: «Kjære Fader!..... Dronningens Skriftefader Ridder etc. Studach⁽²⁷⁾ har været her — en overordentlig livlig og interessant Mand. Han er 49 Aar...»

7. mars: «Til Heinrich A. Thaulow..... Igaar var her ved min Seng Dronningens Overhofmesterinde (en

²²⁾ *Den engelske Lods*. Et Digt af H. Wergeland, Chria. (24. sept.) 1844; 155 sider. — 2. oppl. Chria. (30. mai) 1845.

²³⁾ *Mennesket*. Et Digt af Henrik Wergeland, Medlem af det kongelige norske Videnskabers Selskab. En Omarbeidelse af «Skabelsen, Mennesket og Messias», udgiven med Understøttelse af det kongelige norske Videnskabers Selskab i Trondhjem. Chria. (29. januar) 1845; 162 sider.

²⁴⁾ Bibliothèque royale, nå: Bibliothèque nationale i Paris. Mon ikke vi her finner forklaringen på den biografien på fransk om Wergeland som han selv gjør noen bemerkninger til og da sender til «Hr. Pastor Montz»? Biografien (ms. U. B. Oslo 265, 80) er skrevet på to sider av ett og samme ark, og avbrytes midt i setningen nederst på side 2; den fortsatte altså på en nå bortkommen side 3. En sammenligning av biografens håndskrift med pastor Montz' utpeker ham som skriver og antagelig forfatter av biografien. Sannsynligvis skulle biografien ledsage Wergelands gave til Bibl. royale i Paris. — Jæger—Seip daterer bemerkningene til biografien: høsten 1844.

²⁵⁾ Fransk konsul i Christiania var på den tid Jean Baptiste Mure de Pellane. Hans datters dåp foranlediget pastor Montz' første besøk i Christiania (17. juni 1842).

²⁶⁾ Jvf. anmerkning 24.

²⁷⁾ Studach kom til Christiania den 6. februar i kongefamiliens følge; jvf. anmerkning 12. — Dronningen reiste den 19. mai over Kongsvinger til Stockholm, sannsynligvis med Studach i sitt følge. Den 17. januar skrev Montz sitt siste brev til Stockholm og han gjenopptar sin korrespondanse den 22. mai; han reiser da snart til Kongsberg og til Bergen, så Wergeland ikke mer nevnes i hans breve som dessuten nå blir sjeldnere.

«Züch»,⁽²⁸⁾ blind — har opdraget Josephine; men smuk endnu) samt to af de svenske Hofdamer, ledsagede af Aumonieren. Jeg syntes godt om Deres Væsen. De vilde ogsaa have Haandskrifter.....»

26. mars: Wergeland begynner sin «Kaal- og Rot-Selskabet»s protokoll som inneholder statutter, forhandlinger, medlemsliste og regnskap for en slags moroklubb. På listen over de 14 nummererte medlemmer leses det:

- «1. Henrik Wergeland Blaakaal.
- 2. Albert Autentrieth Grønkaal
- 6. Montz Laktuk.»

2. april: «Hr. Cand jur. Alb. Lassen! Der kommer et par Damer fra Hoffet op til os Kl. 5, samt Pastorene Studach og Montz, og bliver der til Kl. 7. Vil De, Noblemand, underholde dem og Deres syge Ven med at lade høre den Valdarsens Kjærlighedsviser? Jeg nægter ikke at jeg har aabnet Perspektivet for Gjæsterne til Muligheden af ved et gjentaget Besøg at faa høre en norsk Vise til den smukke Harpe, de havde opdaget — idet jeg nemlig fortalte om Deres Godhed mod mig, at komme til ubestemte Tider som et Aandebesøg for da at spille mig op til Poesie.»

11. april: «Kjæreste Fader!..... Montz og Vicarius apostolicus⁽²⁹⁾ vare tilstede — ligeledes hos os forleden, da de 3 Demoiseller⁽³⁰⁾ (de to med Blomsterpotter til mig) igjen gjæstede os paa en The, sang svenske Folkeviser, medens Cand. Lassen af og til sang og spillede paa Harpe.»

1843—45 (?): Innskrift på et termometer:

«Af Montz mig givet,
en Ven for hvem i Døden som i Livet
mit Livsens Thermometer høit skal staa
og aldri ned til Frysepunktet naa.»

12. juli: Wergeland dør.

17. juli: Dikteren begraves fra Vår Frelsers kirke.

«Min sidste Vilje. — Ved fuld Bevidshed nedskrives Følgende, der ønskes skjænt Opmærksomhed af Vedkommende:

10) Udenfor disse Bekjendte ønsker jeg ikke man vil gaae ved Indbydelsen til at følge mig til Jorden: Lieut, Tischendorff, Iversen og Hagemann — Pastor Montz — Linstow — H. Rasch — L. K. Daa — L. Esmark — Barlien — Birch — E. Tidemand — Capt. Scheel — Autentrieth — G. Krogh — Isak Muus — Gulbrand Henriksen — Thurmann — Statsraad Foss — Dr. Conradi — Dr. Lie — Overlærer Møller — Adv. Hjelm — Prok. N. Berg — Arkivpersonalet, hvorimellem ogsaa Budet.» — Undertegnet: juni 1845).

Montz var dog ikke tilstede ved sin venns begravelse da han på den tiden oppholdt seg i Bergen.

10. aug.: «Fru Wergeland ber meg å overbringe Dem hennes hilsener.» —

Her slutter tekstene. De taler for seg selv: om et vennskap mellom to mennesker. Ukjente som mange av tekstene var, kaster de lys over Wergelands forhold til den i Wergelandsbiografien hittil temmelig ukjente «katholske Præst Montz», samtidig som de gir opplysning om et par hittil ukjente brev og artikler fra Wergelands hånd. Wergeland var en nasjonal dikter og et hjerte-

J kikerterten —

Denne spalten som vi nå tar opp igjen etter flere års taushet, vil prøve å orientere leserne i Kirkens stilling til noen av de mange spørsmål som kommer fram i pressen og diskuteres mann og mann imellom — religiøse, moralske, politiske og sosiale problemer. Vi vil her søke å ta slike aktuelle emner opp til gransking og belyse dem ut fra katolsk synspunkt.

*

Tidsskriftet »Ungdom!» bringer i sitt første nummer et intervju med Oslo-presten Johan B. Hygen og stiller ham blant annet følgende spørsmål: Er der i dag krefter innen kirken som vil føre kristendommen mer aktivt inn på de forskjellige felter av samfunnslivet? — Pastor Hygen svarer: Dette er i virkeligheten ting som har opptatt kirkens menn mer enn noe annet de siste årene. Vi har jo fått erfare hvilket tve-egget sverd Luther smidde, da han forsøkte å sikre kirkens åndelige suverenitet ved å sondre så skarpt mellom statens og kirkens myndighetsområder. Staten skulle la kirken være i fred mot at kirken til gjengjeld lot staten være i fred. I praksis ble det til at kirken frasa seg retten og plikten til å ha et ord med i laget i spørsmål om politikk og samfunnsliv. Den ulykkelige politiske utviklingen i Tyskland har noen av sine seigeste røtter i dette lutherske feilgrepet. —

Vi må jo av fullt hjerte slutte oss til pastor Hygen, når han finner at kirken undertiden har rett til å blande seg i statens disposisjoner. Det er nok de fleste av statskirkens geistlige klare over, etter de siste fem årenes statskirkekamp. Som et utslag av denne bekjennelse kan en vel også med rette betrakte utgivelsen av det bebudede nye kristelige dagblad.

Her hjemme har kristendommen fått ord på seg for å være uinteressert i hvorledes folk lever her på jorden, at det er den revnende likegyldig hva som foregår her — kristendommen skal være en verdensjern religion. Bare folk uten kjennskap til fakta har kunnet hevde det samme om den katolske Kirken. Pavene har aldri latt offentligheten verden over sveie i uvisshet rett lenge om hva de mente om de fundamentale spørsmål som var oppe i tiden, enten det gjaldt statens rett over Kirken eller arbeider-spørsmålet, modernismen eller ekteskapet, nazismen eller kommunismen. Av denne grunn er det da også så mange som irriteres over Kirkens innblanding i samfunnslivet. Når våre biskoper og prester tillater seg å ta mer aktivt del i det politiske og sosiale liv, så menneske, selv om det var et meget lidenskapelig hjerte. Og i det hjertet hadde Montz funnet en plass, også som menneske og som venn.

²⁸⁾ Her følger vi Lassens lesning (H. Lassen: *H. Wergeland og hans Samtid*. 2. utg. Chria. 1877, s. 274) mot Jæger — Seip som leser: «Zücha». Mademoiselle Berta Züch var dronning Josephines hoffdame som var fulgt med fra hjemmeslottet i Eichstädt (Bayern).

²⁹⁾ Studachs offisielle tittel.

³⁰⁾ Hoffdamene som blir nevnt under 2. april.

Ignis

ORGAN FOR KATOLSK UNGDOM

Våre medarbeidere

I et par år har «Ignis», organ for katolsk ungdom, med jevnt mellomrom hatt sin faste plass på de siste sidene i «St. Olav».

Det høres vel svært flott ut dette med organ osv. Noe pralende kanskje, i forhold til det utpreget lokale stoff som fyller spaltene. Og allikevel, da redaksjonen tilføyde denne undertitel, gjorde den det med den bestemte hensikt å henlede all katolsk ungdoms oppmerksomhet på seg.

En behøver ikke å ha lest «Ignis» mange ganger for å oppdage at her er ikke stor variasjon i planene. Medarbeiderne er få og som regel de samme og alltid fra Oslo. Skal vi noen gang nå til et altomfattende ungdomsarbeid i våre menigheter, trenger vi først og fremst et sted å møtes, hvor vi kan utveksle tanker og meninger. Denne oppgave skal «Ignis» fylle.

Det er derfor nokså mistrøstig til stadighet å måtte vente forgyttes på stoff fra andre kanter av landet. Men vi gir oss selvsagt ikke for det.

Vi har alle et felles mål, nemlig det å arbeide både inn- og utad. Ungdomsarbeidet er vel noe av det viktigste. Skal det bli noe resultat av dette arbeidet, må vi ikke danne isolerte grupper, men derimot grupper som er ett og forent med hverandre. Biskopens valgspåk «Ut omnes unum sint» er en glimrende parol også for oss.

Og her er det altså at «Ignis» kommer inn. Det skal være bindeleddet mellom de virksomme ungdomsforeninger i de forskjellige menigheter.

Altså, etter dette må vi få se at «Ignis» får et mer variert ansikt, og at redaksjonen ikke kan få spalteplass nok til alt stoffet. Enig?

Ro-Sa.

Kristus vår kraft

Pater Leo van Bekeren. O.F.M.

Vårt ungdomsliv med all dets skjønnhet og kraft må være en avglans av Guds renhet og hellighet. Det må helt og holdent være i overensstemmelse med Hans hellige vilje. Det er det herlige ideal vi må strebe etter med alle våre unge krefter. Det er den mest ærefulle og skjønneste oppgave Gud har gitt oss. Han har skapt

heter det straks at de skal passe sin sjelesorg og ikke bry seg med politikken. — Vi har sett hva det fører til å følge den parolen. Nei, det er en ubrukt katolsk tradisjon, at både geistlighet og legfolk sier sin mening som katolikker om de forskjellige foreteelser i det offentlige liv som angår den kristne sannhet, både de sentrale og de mer periferiske. Denne tradisjonen er det også «St. Olav» for sitt vedkommende ønsker å føre videre.

oss for det. Med vår frie vilje må vi leve etter hans hellige anordninger. Vi må holde budene. «Vil du gå inn til livet, da hold budene.» (Matt. 19, 17.) Jesus Kristus, Guds Sønn, har lært oss det i sitt hellige evangelium. Han forkynner oss det med samme myndighet den dag i dag i sin hellige Kirke, som er hans «mystiske Legeme». (Sm. Ef. 1, 22—23.)

Vi må holde budene. En skjønnere oppgave kunde Han ikke gi oss. Når vi forherliger Ham på den måte her på jorden, vil vi en gang i all evighet eie Ham, den evige skjønnhet og sannhet. Vi vil beskue Ham ansikt til ansikt og evig være fullkommen lykkelig.

Det er Guds vilje: vår helliggjoring. (1. Tess. 4, 3.) Mange av våre idealer kan vi kanskje aldri nå her i livet. Det kan være vår egen skyld. Det kan også ofte være andre vansker som hindrer oss i det. Men ett ideal kan vi alltid og under alle omstendigheter nå. Det er helliggjoringens ideal: Guds forherligelse og vår evige lykke.

I alle livets forhold eller misforhold gir det guddommelige Forsyn oss leilighet til det. Hvor vanskelige enn omstendighetene kan være som vi befinner oss i, de kan alltid gjøre vår sjel renere og helligere. Å forherlige Gud her på jorden, dvs. å gjøre hans hellige vilje i alle forhold er ikke alene en opphøyet oppgave, men også en kraftprestasjon.

Det er ikke umulig eller rettere sagt, det er alltid mulig for enhver som har god vilje. Vi må ville det, ha mot til det. Men det er ikke nok. Vi må også ha en ubegrenset tillit til Kristus. «Vi formår alt i Ham som gjør oss sterk.» (Filip. 4, 13.) Denne guddommelige kraft står helt og holdent til vår rådighet hver dag i vårt liv. Hvem vil nekte denne sannhet og innskrenke Kristi guddommelige makt? Han elsker oss med guddommelig kjærlighet. Han vil hjelpe oss og gi oss det overnaturlige liv, den helliggjørende nåde, så vi kan leve i Guds barnekår. Han kan gjøre oss til helter om vi bare vil det selv.

Denne guddommelige kraft finnes i det hellige messeoffer, i den hellige kommunion, i Alterets hellige sakrament. La oss med tillit gå til Kristus «eukaristiskus». Med Ham kan vi virkeliggjøre vårt ideal. Vårt liv kan stråle i ungdommelig skjønnhet, renhet og hellighet. Med Ham kan vi forherlige Gud, leve som Guds glade barn og frelse vår sjel. Jesu guddommelige legeme og blod gir oss evig liv. (Joh. 6, 54.) Vi blir i Ham og Han i oss. (Joh. 6, 56.) Kristus er vår kraft. «Uten Ham kan vi intet gjøre.» (Joh. 15, 5.) ...

Tanker om våren

Nå har vi igjen stått undrende overfor det eventyr som vi kaller vår, denne årstid som mer enn noen annen vekker lengsler i menneskesinnet, som nærer våre drømmer og våre håp. I høyere grad enn andre folk har vi grunn til å prise våren. Etter en lang vinter, en mørk og kald vinter, kommer den og bringer oss lys og varme. Så sikkert kommer den at vi betrakter den som et fenomen som først og fremst hører hjemme i almanakken. Tidens hjul har gjort en ny omdreining, konstaterer vi, tiden går sin gang.

Men ligger det slett ikke mer i våren enn denne automatiske tidsveksling, denne døde rytme? Eller har det kanskje større betydning for oss å føle våren enn å bemerke den i almanakken? Er det ikke i denne tid naturen våkner til nytt liv, blomster og trær spirer på ny, og alle levende organismer gjennomstrømmes av ny kraft. I vår egen kropp føler vi disse livets nye krefter, vårt sinn blir lysere og lettere, og vi gleder oss over livet og våren. Vi gleder oss! Så er det ikke bare fysiske krefter våren gir, men oss mennesker bringer den også gleden. Og vi blir glade og gleder oss med de glade, og vi bringer også gleden til dem som ikke har den. Er dette våren? Ja, men ikke bare den årstid som almanakken gir bud om. Er det den evige vår? Nei, heller ikke det, for hvem har følt gleden komme og er ikke blitt vitne til dens forgjengelighet? Hvor ofte har vi ikke vært glade og søkt å holde på de lykkelige timer, men de svant alltid, og vi hadde bare minnene tilbake. — Men når hvert år bringer oss en ny vår, og alle livets store og små omskiftelser stadig formår å tenne gleden i oss på ny, da må vi jo ha en evne som ikke er underlagt tiden, — en uforgjengelig evne til å gripe det uforgjengelig. Og det uforgjengelige, det er nettopp den uuttømmelige kilde til vår glede. Skjønnheten, sannheten og godheten er en uuttømmelig kilde til glede for den som forstår å finne den. Og hvorledes finne den? Den som er glad vet ikke om at han er det, men den ulykkelige tenker både på seg selv og sin ulykke. Ved den umiddelbare glede, som er den samme som den kunstneriske glede, vendes bevisstheten bort fra seg selv og går opp i et annet vesen, og i foreningen med dette vesen henter kunstneren den kraft han trenger for å skape sitt verk.

Vi er alle kunstnere, særlig mens vi er unge. Da er vårt sinn åpent og mottakelig, men da har vi også et verk å skape, nemlig et skjønt liv. Et godt liv er det største kunstverk et menneske kan frambringe, og skaperkraften får vi når vi fyller vårt sinn med lengselen etter den evige skjønhet, sannhet og godhet. Alt etter de tanker som fyller oss hoper vi opp gull eller eksplosivstoffer i vårt indre. Det er ikke det viktigste for oss å samle skatter på jorden, men inne i oss, for der er Guds rike, og der vil vår skatt være uforgjengelig.

Bl.

O. K. Y. og våre fanger

Mandag 11. juni holdt O.K.Y. en strålende fest for våre hjemvendte Tysklandsfanger. Etter at de med sine pårørende hadde overvært oppførelsen av «Kierlighed uden Strømper» gikk man over i det gamle foreningslokale, som velvillig var stilt til disposisjon av St. Josefsøstrene som nå har sin barnehage der.

Et festlig bord samlet alle til noen timers hyggelig samvær. Mange gode og varme taler forhøyet stemningen som også ga seg utslag i deklamasjon og sang. Biskopen med alle herværende prester var til stede. Det sier seg selv at de døde også ble minnet — i første rekke pastor v. d. Vlugt. Som alle O.K.Y.s fester var også denne i alle deler vellykket, og man var styret takknemlig for dets strålende initiativ.

Bokanmeldelse:

CREDO: Svensk katolsk tidsskrift.

En gammel og kjær kjenning dukket opp i vår redaksjon forleden, etter lengere tids fravær: CREDO, vår ledige svenske kollega. Og det med et fyldig og godt dobbeltnummer, hvor redaktøren dr. P. Y. Gerlach åpner med en artikkel om «Ungdomskunnskap och ungdomsföstran». Dominikaneren B. Thierry-d'Argenlieu kommenterer velvillig i en lærd og vektig oppsats en svensk gradualavhandling om thomismens kunnskapslære — «Kunnskap och verklighet», som ble levert ved Gøteborgs högskolas filosofiska fakultet. Gustaf Armfelt har en kort og lettlest artikkel om «Clunys munkar», men det store heftet domineres av «Eriksoffinet, Ericsmässan och Erichsmiraklerna» oversatt og interessant kommentert av Trygve Lundén. Det er for en stor del stoff som går parallelt med vårt eget Hellig-Olav-officium og «Passio Olav» og på en ypperlig måte bidrar til å kaste lys over norrøn holdning til et så spesifikt-katolsk trekk som helgenvyrdsnaden.

Det måtte vel nå være oppørtunt å få utarbeidet på samme vis i helt moderne riksmål en sammenstilling av stoffet omkring Hellig Olav med litterær og historisk innføring til St. Olav? Ellers inneholder heftet biografisk en artikkel om «Målarinnan Sophie Adlesparre» av Robert Braun av mest interesse for svenske lesere samt under spalten «Katolska perspektiv» adskillig stoff som forteller om den interesse og oppmerksomhet Kirkens moderne og sympatiske holdning overfor filmkunsten har vakt også i Sverige. Bokanmeldelsene omfatter bl. a. en meget positiv og rosende omtale av fransiskanerpater D. J. Boez's bok «Troen alene». **GoRm.**

- og derute.

Belgia. I anledning av den politiske gjenoppbygging i det befriete Belgia, har den katolske kirkes primas, kardinal van Roey uttalt: «Kirken tilpasser seg gjerne forskjellige regjeringssystemer, forutsatt at disse værner friheten og ikke gjør noe overgrep overfor samvittigheten. Kirken kan som rent menneskelig organ trivs i de forskjellige klima, den kan føye seg inn under de mest ulike livsforhold, men den kan aldri leve i et klima eller under forhold som ved sin trussel mot menneskets frihet, også truer med å kvele kirken. Kirken har erfart en lang rekke mer eller mindre akseptable styreform. I Nord-Amerika er for eks. kirke og stat fullstendig adskilte, men dette forhindrer ikke at kirken nyter en fullstendig frihet på alle områder. I Tyskland fornedret man seg så dypt, at man ikke tilsto kirken noen frihet overhodet, ja man tilsto ikke engang menneskene almindelig samvittighetsfrihet. Det vilde være en forbrytelse om katolikker medvirket til innførelsen av et voldsregime i vårt land. Tvertom er det alle katolikkers uavviselige plikt å forhindre at så skjer — så langt de maktet. Det er forbudt å samarbeide med dem som forbereder eller gjerne ser innføringen av en slik styreform hos oss.»

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo